

Hans Skogsfors
Anläggning
08-508 268 76
hans.skogsfors@stockholm.se

Till
Trafik- och renhållningsnämnden
2012-02-02

Reinvesteringsprogram för gatuytor och kommuncentrala parker med tillhörande anordningar. Inriktningsbeslut. Genomförandebeslut för reinvesteringensåtgärder 2012.

Förslag till beslut

1. Trafik- och renhållningsnämnden godkänner inriktning för strukturering och prioritering av reinvesteringsprogram för gatuytor och kommuncentrala parker
2. Trafik- och renhållningsnämnden föreslår att kommunfullmäktige godkänner nämndens beslut
3. Trafik- och renhållningsnämnden uppdrar åt trafikkontoret att återkomma med förslag till genomförandebeslut för reinvesteringsprogram inom nämnda verksamhetsområden
4. Trafik- och renhållningsnämnden godkänner genomförande av reinvesteringar i gatuytor, inkl. gatuträd år 2012 för 40 mnkr.

Per Anders Hedkvist
Förvaltningschef

Ted Ell
Avdelningschef

Sammanfattning

Med stöd av antagen drift- och underhållstrategi för stadens väghållning planerar och genomför trafikkontoret en satsning på reinvesteringar. Genomförandebeslut har fattats i början av 2011 för tre reinvesteringsprogram inom offentlig belysning

resp. inom trafiksignalområdet. Nämnden har gett kontoret i uppdrag att återkomma med förslag till inriktningsbeslut om reinvesteringsprogram för stadens gatuytor och centrala parker, med tillhörande anordningar.

I föreliggande ärende har kontoret analyserat alternativa sätt för hur reinvesteringsprogram för gatuytor och centrala parker med tillhörande anordningar kan utformas. I ärendet beskrivs vilka avvägningar som skett och hur kontoret anser att reinvesteringsprogrammen bör struktureras och efter vilka kriterier som mest prioriterade åtgärder ska väljas.

Kontoret har identifierat 10 kategorier av reinvesteringsprojekt på gatumark. För var och en av dessa reinvesteringskategorier har kontoret analyserat vilka typer av projekt som är mest angelägna och för vilka som upprustningsåtgärder kan vänta. Indelning har skett i tre prioritetsnivåer som visar hur snart resp. projekt bör genomföras.

Reinvesteringar i kommuncentrala parker bör liksom hittills ske i form av upprustningsprojekt för resp. park/område, dvs. för Kungsträdgården, Berzelii Park, Norra Bantorget, Strömparterren, Årstafältet och Järvafältet.

Reinvesteringar i gatuytor och tillhörande anordningar inkl. gatuträd skulle enligt analysen behöva uppgå till sammanlagt minst ca 1,5 miljarder kronor, d.v.s. i genomsnitt ca 100 - 200 mnkr per år under de närmaste 5-10 åren.

Kontoret avser återkomma med en mer noggrann bedömning av reinvesteringsbehovet i samband med kommande ärende under 2012 om genomförandebeslut för reinvesteringar inom angivet verksamhetsområde. För verksamhetsåret 2012 föreslår kontoret att reinvesteringar får ske med sammanlagt 40 mnkr.

Prioritering och tidsättning för olika reinvesteringsprogram måste ta hänsyn till effekter på trafiken. Underhållsåtgärderna ska planeras och om möjligt samordnas med andra arbeten så att begränsningarna i framkomligheten blir så små som möjligt.

Bakgrund

Trafik- och renhållningsnämnden antog den 19 april 2010 en drift- och underhållsstrategi för stadens väghållning. Ett av huvudbudskapen var:

- Skydda stadens befintliga anläggningar och deras funktion – satsa på reinvesteringar och öka deras andel av investeringsbudgeten

I beslutsunderlaget för strategin beskrivs nuläge och behovsutveckling med utblick mot Vision 2030. Vidare visas hur prisutvecklingen successivt urholkar värdet på

avsätta ekonomiska resurser. Trots punktvisa förstärkningar vissa år har kontoret tvingats göra hårda prioriteringar, där säkerhet kommer i första rummet, därefter funktion och ekonomi medan kvalitetsförstärkande åtgärder fått lägst prioritet.

Tillgängliga medel på driftbudgeten har alltmer koncentrerats till egentlig drift samt löpande reparationsåtgärder. Detta har gått ut över planerat underhåll, vilket i sin tur leder till en allt lägre väghållningsstandard och behov av akuta reparationer.

För att motverka denna trend har kontoret tagit initiativ för att inrymma planerat underhållet på investeringsbudgeten. Detta ligger i linje med den antagna drift- och underhållsstrategin samt stämmer väl med modernare synsätt inom universitetsvärlden. Kapitalkostnader (räntor och avskrivningar för genomförda investeringar) ska belasta driftbudgeten de år som anläggningarna används och drabbar därmed de generationer som nyttjar anläggningarna.

Åtgärder som skapar nya eller förnyade anläggningar, vilka har en livslängd över tre år och ett värde över ett basbelopp, anses vara investeringar. Som reinvesteringar betraktas upprustning/utbyte av anläggningar, vilka får en oförändrad funktion men ibland en annan teknisk lösning och generellt får en förnyad livslängd.

Trafik- och renhållningsnämnden godkände den 17 februari 2011 omfattning och beslutsformer för reinvesteringprogram för stadens väghållning samt fattade genomförandebeslut om tre reinvesteringprogram inom offentlig belysning resp. trafiksignalområdet. Trafiknämndens genomförandebeslut godkändes av kommunfullmäktige den 23 maj 2011. I den kommuncentrala beredningen av ärendet gavs ett starkt stöd för det strategiska arbetssätt som trafikkontoret utvecklat. Samtidigt framhölls nödvändigheten av att utveckla förvaltningssystemen för gator och parker.

I samband med nämndbehandlingen fick kontoret i uppdrag att återkomma med förslag till inriktningsbeslut om reinvesteringprogram för stadens gatuytor och kommuncentrala parker, med tillhörande anordningar. Den långsiktiga målsättningen är att reinvesteringarna ska motverka det successivt ökande underhållsbehovet så att det går att upprätthålla en acceptabel standard även för kommande år.

Analys och konsekvenser

Ärendets syfte och avgränsningar

Som en följd av det nya synsättet, att planerat underhåll ska ses som reinvesteringar, gäller andra beslutsformer. Reinvesteringprogram ska följa stadens investeringsregler, vilket bl.a. innebär att åtgärder ska beslutas på likartat sätt som konventionella investeringsprojekt. I föreliggande ärende har kontoret försökt tillämpa regelverket på ett relevant sätt, i kontakt med stadsledningskontoret.

Inriktningsbeslut är en avstämning mellan nämnd och förvaltning avseende en investerings innehåll och beräknade ekonomiska konsekvenser. Beslutet innebär att projektet kan utredas vidare med överenskommen inriktning och leda fram till ett väl underbyggt underlag för genomförandebeslut.

Kontoret har analyserat alternativa sätt för hur reinvesteringsprogram för gatuytor, inkl. gatuträd och centrala parker med tillhörande anordningar kan utformas. I ärendet beskrivs vilka avvägningar som skett och hur kontoret anser att reinvesteringsprogrammen bör struktureras och efter vilka kriterier som mest prioriterade åtgärder ska väljas.

Inledningsvis ges en kortfattad rapportering av läget beträffande utveckling av förvaltningssystemen gatudata och parkdata. Sistnämnda system omfattar även stadsdelsnämndernas anläggningar. Fokus i ärendet ligger emellertid på reinvesteringar inom trafik- och renhållningsnämndens verksamhetsområde.

Förvaltningssystem

Inom stora delar av väghållningsverksamheten har trafikkontoret en systematisk kontroll av anläggningarnas omfattning, läge och skick. Befintliga förvaltningssystem för gatuytor, gatuträd och parker med tillhörande anordningar behöver dock förbättras. Utredningsarbete pågår för att finna fungerande lösningar vad gäller inventering och inmätning av anläggningarna samt utdata från systemen som planeringsunderlag.

Gränsdragning och samband mellan systemen för gatudata resp. parkdata behöver ses över i detta sammanhang. Exempelvis bör informationen om gatuträd och planteringar på gatumark ingå i gatudata och inte som nu bara finnas med i parkdata. Stadsdelsförvaltningarna som ansvarar för flertalet av parkerna i staden deltar i utvecklingsarbetet för parkdata i samverkan med trafikkontoret och stadsledningskontoret.

Beslut om systemens vidareutveckling och utformning beräknas kunna fattas under första halvåret 2012. De ekonomiska konsekvenserna vad beträffar systemutveckling och framtida systemdrift mm får då beskrivas i beslutsunderlaget.

Antalet anläggningar är så omfattande att inventeringsarbetet måste fördelas över flera år. Grundinventeringen beräknas bli klar tidigast 2017 för gatudata samt 2016 för parkdata. Efterhand behöver grundinventeringen (varje år) kompletteras med nytillkomna fakta.

I avvaktan på vidareutvecklade och uppdaterade gatu- och parkdatasystem får planeringen av reinvesteringsprogram baseras på tillgänglig information och erfarenheter hos kontorets handläggare.

Reinvesteringsbehov och metodutveckling

I det ärende som framlades våren 2011 om reinvesteringsprogram för stadens väghållning beskrevs reinvesteringsbehovets storlek för olika grupper av anläggningar. Behovet av åtgärder fram till år 2030 uppskattas till storleksordningen 11 miljarder kronor (i löpande prisnivå)¹. Därav beräknas behovet för gatuytor och centrala parker med tillhörande anordningar utgöra ca en tredjedel. Underlaget för denna bedömning redovisades i en PM (en bilaga till det ärendet).

Det har inte framkommit något som motsäger denna bedömning. Behovet av reinvesteringssatsningar har snarare förstärkts. Trafikkontoret tvingas allt oftare göra akuta underhållsåtgärder eftersom många anläggningar blir alltmer slitna och då utgör en fara för såväl säkerhet som funktion, vilket är i strid med stadens mål om ökad trygghet, framkomlighet mm.

Kontoret följer utvecklingen på teknikområdet och försöker välja sådana metoder som ger störst nytta för pengarna. Ett exempel är tunna asfaltbeläggningar på lokal-gator där metoden innebär att kantsten inte behöver höjas, vilket avsevärt reducerar utgifterna. På ytor som har en högre trafikbelastning är slitaget mycket större och där måste asfaltlagret vara tjockare. För att inte behöva höja kantstenen fräses gammal asfalt bort, där detta är möjligt. Ytterligare ett exempel är busshållplatser, där kontoret använder extra tålig beläggning för att motverka skador från de tunga bussarnas rörelser.

Struktur för reinvesteringsprogram

Behovet av planerade underhållsåtgärder ser olika ut i olika delar av staden, beroende på anläggningarnas art, ålder och framförallt vilket slitage de utsätts för. Detta talar för en strukturering och prioritering utifrån nämnda begrepp. Vid upprättande av reinvesteringsprogram ska emellertid också eftersträvas att samordna underhållsåtgärder för olika slags anläggningar på samma plats och/eller längs samma stråk. Respektive stråk (t.ex. gata, gångväg och/eller cykelväg) kan behöva uppdelas i olika delsträckor utifrån graden av underhållsbehov.

För vissa anläggningar såsom vägs skyltar, gatumöbler och papperskorgar är samordningsbehovet inte lika starkt och där kan underhållsåtgärder utföras mer fristående från arbeten i körbanor etc. Det finns även andra skäl till avvikelser från samordning – om någon enstaka anläggning behöver bytas ut och det är orimligt att invänta en större samordnad upprustning på platsen. Däremot behöver samverkan med ledningsdragande verk förbättras och kontoret bör höja ambitionen att försöka styra till planerade tidssamordnade arbeten.

¹ Genomförandebeslut fattades i detta sammanhang för reinvesteringar i offentlig belysning och trafiksignaler om sammanlagt 740 mnkr.

Kontoret har identifierat 10 kategorier av reinvesteringsprojekt på gatumark. Samordningen av underhållet för olika slags anläggningar framgår av nedanstående uppställning. Stadens ambitioner att förbättra cykelvägnätet berör flera slags gatuanslagningar samt stadsdelsnämndernas parkvägar.

kategori	ingår/samordnas	kommentar
TRAFIKLEDER**	Kör- och gångbanor* inkl cykelvägar, träd och gröna ytor	* Reinvesteringar i körbanor, gångbanor etc. avser ytskiktet, medan ev. ombyggnad av vägkroppar utgör egna projekt.
HUVUDGATOR**	Kör- och gångbanor* inkl cykelvägar, farthinder, trappor, träd och gröna ytor	**exkl. friliggande cykelvägar, som dock ska samplaneras med närliggande anläggningar
LOKALGATOR**	Kör- och gångbanor* inkl cykelvägar, farthinder, trappor, träd och gröna ytor	
CYKELVÄGAR (friliggande)	På gatumark och parkmark (utgifter ska separeras)	
TORG/CENTRUM-BILDNINGAR**	Kör- och gångbanor*, trappor, träd, fontäner och gröna ytor	
BUSSTERMINALER**	Kör- och gångbanor*, trappor, träd och gröna ytor	
SKYLTLAR	Vägmärken, vägvisningsskyltar och gatunamnsskyltar	
ÖVR. TRAFIK-ANORDNINGAR	Trafikportaler, räcken, bommar, pollare mm	
GATUMÖBLER	Fasta soffor och bänkar, cykelställ, flaggstänger mm	
PAPPERSKORGAR (i viss omfattning hittills reklamfinansierade)		Beslutats att utbyte av äldre korgar inte ska ske genom reklamfinansiering

Reinvesteringar i kommuncentrala parker bör liksom hittills ske i form av upprustningsprojekt för resp. park/område, dvs. för Kungsträdgården, Berzelii Park, Norra Bantorget, Strömparterren, Årstafältet och Järvafältet.

Prioriteringsgrunder för reinvesteringar i gatuytor, inkl. gatuträd

För var och en av ovan nämnda reinvesteringskategorier har kontoret analyserat vilka typer av projekt som är mest angelägna och för vilka som upprustningsåtgärder kan vänta. Indelning har skett i tre prioritetsnivåer som visar hur snart resp. projekt bör genomföras. Till ledning för denna indelning har framtagits prioriteringsgrunder, som beaktar ålder, trafikmängd, material mm.

En särskild analys har skett av gröna ytor på gatumark som visar hur gatuträd mm bör underhållas/bytas ut med vissa intervall (för vissa träd i innerstaden bör åtgärder ske inom 1-2 år). Sådana åtgärder ska dock så långt möjligt samordnas med övriga gatuarbeten.

Nedan redovisas en sammanfattning av vilka reinvesteringsprogram som anses mest prioriterade (prio 1) och behöver genomföras på relativt kort sikt.

Högprioriterade reinvesteringsprogram för gatuytor och tillhörande anordningar

	prioriteringsgrund
TRAFIKLEDER Prio 1: Inom 1-5 år	Leder med en trafikmängd som är > 30 000 fordon/dygn.
HUVUDGATOR Prio 1: Inom 1-10 år	Total trafikmängd > 15 000 fordon/dygn eller ingår i stomnät för busstrafik.
LOKALGATOR Prio 1: Inom 1-10 år	Lokalgator > 40 år eller med sättningar i undergrund, t.ex. av trädrötter.
CYKELVÄGAR (friliggande) Prio 1: Inom 1-5 år	Sträckor med stort slitage pga fordonstrafik på cykelvägen.
TORG/CENTRUMBILDNINGAR Prio 1: Inom 1-10 år	Platser >50 år eller med sättningar i undergrund, t.ex. av trädrötter.
BUSSTERMINALER Prio 1: Inom 1-5 år	Terminaler som inte åtgärdats på länge.
SKYLTLAR Prio 1: Inom 1-10 år	Skytlar >10 år eller i utsatta lägen
ÖVR. TRAFIKANORDNINGAR Prio 1: Inom 1-10 år	Anordningar > 30 år eller inte är trafiksäkra, eller inte är rostskyddade. Linspänn ersätts med annan lösning.
GATUMÖBLER Prio 1: Inom 1-10 år	Gatumöbler > 10 år eller som är dyra att underhålla***
PAPPERSKORGAR Prio 1: Inom 1-5 år	Korgar > 10 år eller behöver bytas mot större kärl (>50 l).***

De fyra innerstadsparkerna befinner sig i olika prioriteringscykler betr. reinvesteringsbehov. Norra Bantorget är upprustat för ett par år sedan medan Berzelii Park och Strömparterren är under omdaning just nu. Dessa tre parker kommer alltså inte att behöva åtgärdas under den närmaste tiden.

För Kungsträdgården pågår en planering gällande översyn av funktion och gestaltning för att mäta framtidens önskemål. Kontoret avser återkomma i särskilt ärende om inriktningsbeslut för parkens upprustning.

För Årstafältet planeras en omdaning med kringliggande bostadsexploatering. Behov av att upprusta parkvägar mm ska tillgodoses i detta sammanhang. På Järvafältet

finansieras vissa upprustningsinsatser via Järvalyftet. Kontoret avser återkomma i särskilt ärende om reinvesteringsbehov för Järvafältet, inkl. Hägerstalundsområdet och Hästa Gård.

Ekonomi

Hur mycket reinvesteringar som kan genomföras resp. år kommer att styras av utrymmet i den årliga investeringsbudgeten. Det kan därför bli nödvändigt att ha viss flexibilitet i genomförandetakten. Det är dock inte tillrådligt att senarelägga åtgärderna så att anläggningarnas funktion äventyras och/eller att reparationerna då blir avsevärt dyrare än om de genomförs i planerad tid.

Av den totala investeringsbudgeten (normalnivån f.n. ca 670 mnkr per år) beräknar kontoret att uppemot hälften behöva ianspråkta för kontorets samtliga reinvesteringsprogram. Den totala utgiftsramen bör uppräknas med anledning av prisutvecklingen. Under vissa år kan det även fordras en temporär höjning av budgetramen för att klara stora upprustningsprojekt, såsom nytt tätskikt på Sergels Torg. Det är kontorets ambition att inrymma övriga reinvesteringar inom ram.

Reinvesteringar i gatuytor med tillhörande anordningar inkl, gatuträd skulle enligt ovan behöva uppgå till sammanlagt minst ca 1,5 miljarder kronor, d.v.s. i genomsnitt ca 100 - 200 mnkr per år under de närmaste 5-10 åren. Kontoret avser återkomma med en mer noggrann bedömning av reinvesteringsbehovet i samband med kommande ärende under 2012 om genomförandebeslut för reinvesteringar inom angivet verksamhetsområde.

I avvaktan på detta beslut sker planerat underhåll i den omfattning som kan inrymmas i verksamhetsplanen för 2012 på såväl driftbudgeten som investeringsbudgeten. Reinvesteringarna inom verksamhetsområdet uppgår där till 40 mnkr, varav stor andel gäller trädåtgärder.

Reinvesteringarna medför inte att driftbudgetramen kan sänkas. Ett skäl är att värdet i budgetmedlen successivt urholkas p.g.a. utebliven kompensation för prisutvecklingen. Ett annat skäl är att behovet av förstärkta driftinsatser ökar till följd av allt fler nya områden som förväntas skötas med innerstadsstandard. Det kommer dessutom ta en tid innan man som följd av planerade reinvesteringar ser en uppbromsning av det ökande akuta underhållet.

Ambitionerna att förbättra förvaltningssystemen gatudata och parkdata beräknas medföra tillkommande kostnader på driftbudgeten med uppskattningsvis 4 mnkr per år. Till underlag för planerat genomförandebeslut kommer det att behöva genomföras utredningsarbete under 2011-2013 till en utgift om ca 5 mnkr (gatudata) resp. 4 mnkr (parkdata). Båda dessa tillkommande budgetposter avser

kontoret för sin del inrymma inom budgetram. Finansieringen av parkdata-utvecklingen får beaktas i stadens gemensamma budgetarbete.

Trafik och miljö

Prioritering och tidsättning för olika reinvesteringsprogram måste ta hänsyn till effekter på trafiken. Underhållsarbeten ska planeras så att begränsningarna i framkomligheten blir så små som möjligt. Genom samplanering av kontorets och andras arbeten kan det bli färre och mer kortvariga störningar. Reinvesteringarna är i sig nödvändiga för att trygga anläggningarnas bestånd och funktion, vilket är en viktig förutsättning för att klara framkomligheten i staden.

Underhållsarbetena kan tidvis medföra bullerstörningar. Genom skyddsåtgärder och god information går det att motverka upplevda problem i omgivningen. Kontorets ambition är att den totala miljön ska vara förbättrad när arbetena blivit slutförda. Exempelvis ska fler gatuträd få bättre växtförutsättningar och ett ökande cyklande stimuleras genom förbättrade cykelbanor.

Risk och osäkerhet

Den bristande samordningen, framförallt med de ledningsdragande verken, medför stor risk för att reinvesteringarna inte blir så samordnade som skulle behövas och/eller att de blir fördröjda jämfört med vad som vore önskvärt.

Osäkerheten i tidplaner för stora infrastruktursatsningar såsom ombyggnad av Slussen, nya spårprojekt mm försvårar långsiktigheten i reinvesteringsplaneringen. Dessa stora projekt kommer att ge stora störningar i framkomligheten som inte ytterligare bör försämrans genom omfattande samtida reinvesteringsprogram.

Prisutvecklingen måste också beaktas. Investeringsramen behöver uppräknas med hänsyn till stigande priser för att budgetutrymmet inte ska urholkas. Det föreligger annars en betydande risk för att reinvesteringsprogrammen inte kan genomföras i tillräcklig omfattning.

Trafikkontorets förslag

Kontoret föreslår att trafik- och renhållningsnämnden godkänner redovisad inriktning för strukturering och prioritering av reinvesteringsprogram för gatuytor och kommuncentrala parker med tillhörande anordningar. Med anledning av reinvesteringarnas ekonomiska omfattning ska nämndens beslut underställas kommunfullmäktige för godkännande. Kontoret ber att efter ytterligare utredningsarbete få återkomma med förslag till genomförandebeslut för reinvesteringsprogram inom nämnda verksamheter.

För år 2012 föreslår kontoret att nämnden godkänner att reinvesteringar får ske till en sammanlagd utgift om 40 mnkr.

Slut